215632
KT 1202
622.
1903. № 796.

تألیف : عبد الله بوبی

ترقی فنون و معارف انسانیتلرکی موجبی

Библиотека Института Востоковедения Академии Наук СССР
Печать Азіатскаго Музеума. Mus. Asiat. C. A. 1818.

ناشری
علی الاصغر کمال الدینوف

K 1531
Центральная научная библиотека КазНЦ РАН Лобачевского, 2/31

КАЗАНЬ.
Городской пассажъ.
Лито- Типографія И. Н. ХАРИТОНОВА.
1902.

KI 1202
215632

ترقّی فنون و معارف اسلامیتنڭ موجبی

تأليف
عبدالله بوبی

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ناشری
على الاصغر كمال الدينف

ايوان نيكولايوِچ خريطونف مطبعه‌سى قزان

Дозволено цензурою. С.-Петербургъ, 19 Августа 1902 года

КАЗАНЬ.
Городской Пассажъ.
Лито-Типографія И. Н. Харитонова.
1902.

Центральная
научная
библиотека
КазНЦ РАН
Лобачевского,
№ 215632

I 1202
215632

بسم الله الرحمن الرحيم

فنون ومعارفده ترقی فی الجملة دهریتی (دینسزلكنی) موجبمی دگلمی؟ موجب ایسه بوندن خلاصنك چاره‌سی نه‌در؟ بوسؤال قسقاچه برسؤال اولسه ده مآلی دینسزلك گه راجع بناءً علیه پك دقت قیلنه چق بیوك بر سؤالدر چونكه بو سؤال پك كوب آدملرنك خصوصا حقیقت اسلامیه‌دن بی‌خبر اولان یاشلرنك خاطرلرینی طرمالقده‌در ذاتا بونلرنك بوسؤال لری حقسزده دگل آوروپا متفننلرینه مدققانه نظر قیلان بر آدمنك خاطرینه بوسؤالنك كلمایچه قالو احتمالی یوقدر چونكه مكاتب عالیه‌ده حتی غمنازیه‌ده تربیه كورن وتحصیل فنون قیلان شاگردلرنك همه‌سی اولمسه‌ده بیك كوبیسی؛ تأثیر طبیعتله، دها دوغریسی وجود اتفاقی ایله قائل

قائل، وآنگا معتقددرلر حتی آمریقادار الفنون معلملرندن (دره‌پەر) كبی دین ایله مدنیت متعارضان؛ شرایع مانع ترقیدردیو دورلی دورلی ضررلی رساله‌لر ترتیب ونشر قیلان صاحب معارف آدملرده یوق دگلدر بو آدملری كوروب سویله‌شان یاخود كتابلرینی اوقویان بر آدم قلبنده دینسزلك جراحتی تابماسه‌ده طبیعی بوسؤالی قرلاتور لكن كامل تفكر وتمام محاكمه ایله نظر واعتبار قیلان عاقل كامله معلومدر كه عالمی اتفاقا موجود دیمك بر امر خیالی اولدیغی كبی؛ دین فنی، وشرایع فنیه‌نك مدنیته معارض وترقیدن مانع اولمق لغیتی شول قدر خیالی وبطلانی ظاهر اولان بر قضیه‌در. ذاتا دهریلرنك؛ خالق عالمی عدم مشاهده، وعدم وجدانه غیری، وجود اتفاقی گه دلیللری یوق آنلرنك توب اعتقادلری عالم روحانی بسبتون اولمیوب موجوداتنك مادیاته انحصاریدر بس اگر بز مادیاته باشقه روحانیاتنك وارلغینی اثبات ایلسه‌ك اول وقت بزم مدعامز ثابت وایشمز تمام دیمك‌در. بناءً علیه بزاگ ایلك روحانیاتی، وعدم مشاهده عدم وجودی

مستلزم اولمایوب، شی‌نک وجودینی اثرندن استلال ایله بیلو ممکن، بلکه واقع ایکانلیکنی، عندالعقلاء مقبول اولان براهین یقینیه ایله اثبات ایده‌چکز:

حیواناتنگ کافه‌سی مادیاته باشقه، روح ونفس دینلان بر امر معنوینی‌ده مشتمل درلر. بز بوراده اکمل نوع حیوان اولان انسانی طوته چقز. اگر انسان، یالغز مادیاتدن مرکب اولوب: حرکت، اختیار، حواس، علم، عقل واخلاق همه‌سی یالگز بر امر مادی سببلی اولسه‌لر ایدی اعضای انسانگ کافه‌سینی بالتشریح ویا بالکمیا تحلیل قیلان وتحلیل قیلدقلر ینی ترکیبکه قادر اولان حکمای جدیده، بالترکیب انسان یاسامیه واولمش انسانه حرکت واختیار ویرمیه وطومه صوقرلره کوز قویمیه وجاهل‌لری عالم، وبلیدلری عاقل واخلاقسزلری اخلاقلی قیلمیه قادر اولورلر ایدی. حالبوکه بونلر انسانی دگل بر ادنی حشراتی بیله یاساودن عاجزدرلر دیمک که انسانده بر شی واردرکه حرکات واختیارات وحواس همه‌سی آننگ اثرلریدر وبوشی، اثرلرندن استدلالسز، نه

حواس

حواس ونه باشقه بر آلت ایله معلوم دگلدر. وانساننگ حیاتی، بوشینگ بدنه تعلق التدبیر والتصرف تعلقی، وموتی، بدن انساندن انفکاکی ایله‌در. بو ایسه بزم روحانیاتدن دیدکمز روح ونفس دینلان شینگ اوزیدر. هم‌ده کله‌چک بر ایشنگ اوزینی یاخود مثالینی کورمکدن عبارت اولان رؤیای صادقه‌ده روحانیاتنگ وجودینه پک قوتلی دلالت قیله‌در. بر وقت خادم الملة والدین مرحوم پدر عزیزمز حضرتلری دیکر بر قریه‌ده ضیافتده ایدی دوشنده کورمش که ویره‌چکی وار بر آدم قاپقامزدین کیر وب هیچ کیمی تابمایوب چیقوب کیتدیکنده بن آرتندن چیقوب چاقروب آله‌چقمزنی آلمشم بکا بو دوشینی قایتوب کیرگاچده سویلدی واقعا بو ایش بعینه اوشبو روشچه واقع اولمش ایدی. هم‌ده بر وقت کندم دوشمده اگ ایلک‌گی بالام عبد الرحمن‌نگ وفاتینی کوردوم واقعا کوب تورمادی بو دار محنتدن دار راحته سفر قیلدی اوشانداق کوبدن دگل بر آدم دوشنده کورمش که بر یلان آیاغینی دیشلار وبر دوست کورن آدمی صغرینی صاوار بو آدم بو دوشندن بیک قورقوب

بڭا سویلدی صوڭره معلوم اولدیکه بیچاره‌نڭ خوفی یوقفه دگل ایمش چونکه بو آدمنڭ تجارته چیقفان بر اوغلی عیش وعشرت قیلوب ماللرینی تلف قیلمش وقالدیق مالینی مذکور دوستینڭ اوغلی کوچلاب تالاب آلمش بوکبی واقعه‌لر بوزمانده‌ده بیک کوب اولدیغی کبی سلفلردن هم بیک کوب روایت قیلنمش در ایمدی بر دفعه دقت قیله‌لم! بزم دوشمزده کوروب طوغری چیقفان شیلر نه‌در؟ بز بونلری نره‌دن اخذ قیلیورز؟ شبهه‌سز بزم بو عالممزه باشقه حقیقت وماهیتنی بیلمدیکمز دیگر بر عالم واردرکه بزم روحمز اویقو سببلی بدنمزه ارتباط وتعلق ضعیفلنوب شول عالمه ارتباط کسب قیله؛ دها دوغریسی کندی عالمینه قایتادرده رؤیای صادقه‌نی شورادن اخذ قیله‌در. بو عالم ایسه باشقه دگل معین شول عالم روحانی‌در بو قدر عجیب اثرلرینی کوره توروب عالم روحانی گه انکارڭ؛ یازوینی کوره توروب کاتبینه انکاردن نه فرقی وار؟ شونڭ ایچوندرکه بو زماننڭ بیوک حکیملرندن

بعضلری

بعضیلری عالم روحانی گه پک یاقلاشمقده حتی بعضیلری بسبتون تسلیم قیلمقده‌درلر ایمدی بر آدم بو درجه‌یه یاقلاشدیمی روحانیاتدن اولان فرشته وجن وشیطان وبونلری خالق اولان اللهنڭ وجودینی تصدیقه یاقلاشدی دیمکدر. روح ونفس‌نی عدم مشاهده وعدم رؤیت عدم وجودنی مستلزم اولمادیغی کبی بونلری عدم رؤیتده عدم وجودنی مستلزم دگلدر ذاتا عالمنڭ بر خالق مستقل وکندندن خارج اولان بر مؤثردن باشقه وجودی ممکنده دگل چونکه فناً ثابتدرکه اجزای فرده‌ده همه‌سی متماثلدر ومتماثل اولان شیلرنڭ مقتضای طبیعتلریده متماثلدر بس بونلره صور مختلفه کیگزان بر امر خارج مختار اولمق لازمدرکه اول ایسه خالق کل الله تعالی حضرتلریدر میزاننڭ ایکی کفه‌سینڭ بری دیگرینه هیچ بر مرجح خارجی‌سز ترجیح تابمق لفی وچوملکچی بالچیغنڭ چوملکچی فعلندن باشقه دورلی دورلی صورتلره کیرمک‌لگی ممکن اولمدیغی کبی جمیع صورتلرنده نسبت مساوی اولان اجزای فرده‌نڭده کندی کندیلرینه صور مختلفه کیمک‌لری ممکن دگل محالدر بر

ساعتی هیچ کمک فعلندن باشقه کندی کندینه موجود
اولمش دیو قایسی عاقل دعوا قیلور ؟ اگر بر آدم بویله
دعوا قیلسه ایدی اک ایلک انکار قیلان و محاله صایان
دهریلر کندیلری اولور ایدی. بس بویله عادی بر ماکنه
نک کندی کندینه وجودی محال اولوب عالم مختار هنرلی
بر آدمنک فعلینه محتاج اولغاچدین حیواناتن خصوصا
انسانده اولان هر نرسه‌نی بیلوگه مستعد، قادر واختیارلی
اهل تشریح وحکمانی حیران قیلان وجود ماکنه‌سینک ده
بر عالم قادر مختارنک فعلندن باشقه کندی کندینه وجودی
بطریق اولی ممکن دگل محالدر. بو قضیه‌نی شوکا تشبیه
ممکندرکه بر متدین ایله بر دهری سیاحته چیقوب بر بیوک
صحراده بیک مکمل بر سرای کورورلر زینتلی دیرکلر
ودیوارلر ، منتظم نردبانلر ، بیک گوزل طوقلمش پالاسلر
ماهرانه یاصالمش رسم وهیکللر ، موافق اورونلره قویلمش
مزین کوزگی وساعتلر وصو باواوستالواورندق وسربرلر
همه‌سی اول سرایده موجود ایمش متدین بونلری کورمک
عجبه

عجبه قالوب دیمش که بو قدر گوزل وهمه اشیاسی مکمل
سرای بناقیلان آدم بیک فکرلی ماهر بر آدم بولمق کرک.
شوکا قارشی دهری رد جواب قیلوب بویله دیمش (سن احمق
وجاهلسین ! بو کبی شیلره مهارت و بیلونه ایچون لازم ؟
اگر برور بناچی اولسه ایدی کندیسی بوراده حاضر اولور ایدی
بوسرای وآنده اولان شیلرنی هیچ بری هیچ کیمک ید اختیارندن
چیقمیوب کندی کندیلری موجود اولمشدرلر احتمالکه
روزکار ایله قوملر جیبلا جیبلا طاش ودیرک ونردبان ودیوارلر
حاصل اولور وایچده اولان پالاسلر ، رسملر وهیکللر و باشقه
نرسه‌لر همه‌سی اوشبو طریق ایله موجود اولور) انصاف
قیلکز ! بونلرنک قایسی احمق متدین می دهریمی ؟
دهری ایدکنده کیم شبهه قیلور ؟ اشبونک کبی بز ده
عالم شمس صحراسینه کروب عالم ارض سراینی کوردک
زینتلی آغاچلر وطاغلر ، منتظم بوتاقلر ، پک گوزل
نقریش ایدلمش یاشل چیرملر وساچکلر ، تمام مهارتله
یاصالمش جانلی رسم وهیکللر ، اک موافق اورنلره قویلمش
حیواناتغی کوزلر وساعتی بیلدیرمکه اک برنچی اولان

آی بلن قویاش وحیواناتده اولان حرارت غریزیه وقول وآیاق ومقعدلر همه سی شول ارضده اولان عجایباتدن بر قطره درلر بناً علیه بونلری بر عالم فاعل مختاره اسناد قیلمایوب اتفاقا موجود دیمک تماما احمق لق و بیک بیوک بر جسارتدر الله تعالی نک وجودینی واوصاف کمالینی اثبات ایچون اک کیسدرمه طریق اوشبودر شونک ایچوندر که الله تعالی کلام قدیمنده سموات ایله ارضده اولان شیلری نظر دقتدن کچورمک ایله امر قیله در واقعا اگر بر هیئت شناس عظمت افلاک نی و بر مهندس ترتیب عالم نی کماهو حقه ملاحظه ایلسه اول قدر عظمت واول قدر انتظامی کوروب وجود باری نی تصدیق قیلمایۀچه هیچ بر حالی یوق در شونک ایچوندر که امامز ابو حنیفه رحمه الله تعالی بر دهری گه قارشی استدلال قیلدیغنده دور وتسلسل طریقنی دگل بلکه اوشبو طریقی اختیار قیلوب دیمش درکه (بو مجلسه صوک کلمک لکیمه سبب صو آرقلی چقارغه قایق تابمزلغم اولدی لکن الله یاردممه ایرشدی شول آراده

صو

صوفرینده اولان واق طاقته لر کندی کندیلرینه بری بری یانینه کلوب دیز یلدیلرده مکمل قایق اولوب شونکا اولتوروب چیقدم) بو سوزه قارشی مناظره قیله چق دهری تمام استهزا طورینی طاقنوب باغیره رق دیمشدر که (کورگز ! اک بیوک عالمکز بو قدر جسارت ایله یالان سویلیدر متفرق طاقته لرک کندی کندیلرینه جییولوب قایق اولمقلرینه کیم اوشانسون) بس امام اعظم رحمه الله تعالی (بویله بر اهمیتسز کچکنه قایق نک بر فاعلسز وجودی ممکن اولمغاچدین بویله قوجه مکمل عالمنک بر فاعلسز وجودی بطریق اولی ممکن دگل در) دیه رك مدعاسنی اثبات ومز بور دهرینی الزام واسکات قیلمشدر بس بر آدم فنون ومعارفده ترقی طابوب بیلدیکنی گوزل ومکمل بیلسه وانصاف ایله تفکر قیلوب قاراسه هیچ بر توقف سز خالق عالمی تصدیقه مجبور اولور ذاتا احتیاطده اوشبو خالق عالمی تصدیقده در زیرا فرض محال اوله رق دهریلرک دیدکلری کبی باری تعالی موجود اولمسه موجود دیو اعتقادمز ایچون بزه هیچ بر ضرر مترتب دگلدر اگر بزم دیدیکمز کبی آله عالم موجود

اولسه اول وقتده موجود دگلدیو دعوا قیلاندهر بلوه ضرر
کلی اولان عذاب ابدی مترتب در. بس (دره‌پهر) کبی
کندیلرینی عاقل حساب قیلان آدملره لازم اولان شیء هیچ
اولمسه احتیاطا عقاید فاسده‌لرینی عدم نشر وعدم تلقین در
دوغری اگر ادیان مانع ترقی اولسه ابدی اول وقتده
(دره‌پهر) کبیلری حقسز دیمکده ممکن اولماز ابدی
لکن بزم اسلامیت (دره‌پهر) گ آتا و بابالوینگ دینی
کبی مدنیته مخالف دگل بلکه تماما عقل وحکمته موافق در
چونکه فکره حریت ویرن وعقلی تربیه وجسمی محافظه ایله
امر قیلان بزم شریعتمز اسلامیتدر فکره حریت ویره‌در
حتی بزم اسلامیتچه عقل نقله مقدم در که براهین عقلیه
معارضنده اولان ادلهٔ شرعیه ظاهرنچه مقبول دگل بلکه
مؤول در وعقل وفکری تربیه ایله امر قیلادر افندمز علیه
السلام دیمشدر که (طلب علم هر بر مسلمانه فرض در)
و (سز علمی بیشکدن آلوب لحده قدر طلب قیلگز)
و (دنیا ایستیان آدمده علم اویرانسون آخرت ایستیان
آدمده

آدمده علم اویرانسون و بونلرنگ هر ایکیسینی ایستیان
آدمده علم اویرانسون) حتی بزم اسلامیتچه علم وحکمت
مسلمانلرنگ کندی مالللری کبیدر که نره‌ده تابسه‌لر ایسته‌سه
قطایده‌ده اولسون و کیمده کورسه‌لر ایسته‌سه مجوسده ده
اولسون اویرانوب آلمیه مجبوردرلر. اسلامیتچه بعض
ملتلرنگ دیدکلری کبی دنیاده اولان حکمت عندالله
سفاهت دگل بلکه اللهنگ حکمت دریاسندن بر قطره‌در
وجسم وبدنی محافظه ایله هم امر قیله‌در بزم اسلامیتنگ
قواعد کلیه‌سندندر که آدمه ضرر ویرن شیلرگ کافه‌سی
حرام وفایده ویرن شیلرگ کافه‌سی واجب وفایده‌سی
ضرری مساوی اولان شیلرگ کافه‌سی مباحدر شونگ
ایچوندر که کندینگ صحتینی محافظه قیلو قدری آشامق
واجب، وطویغاندن آرتق آشامق حرام، وطویغانچی آشامق
مباحدر الله تعالی حضرتلری کلام قدیمنده دیمشدر که (ان الله
یأمر بالعدل والاحسان وایتاء ذی القربی وینهی عن الفحشاء
والمنکر والبغی یعظکم لعلکم تذکرون) یعنی (حقیقة
الله تعالی حضرتلری سزه هر بر ایشده عدالت وتوسطی

رعایه وافراط ایله تفریطدن مجانبه ایله ومسجد ومدرسه
ومسکین وفقرایه وهر بر مدنیت وتربیه وترقیات یولنده
احسان ایله وخصوصا یاقین فقیر قرداشلر یکزی طویدیر و ایله
امر قیله‌در و بوزوق ضرر ویره‌چک ایشلردن وعقلنک
قبیح کوردیکی شیلردن وظلمدن نهی قیله‌در الله‌تعالی سزی
وعظ قیله‌در حتی سز ایسا بکزه آلوب بو وعظلری دکلیه‌سز)
بو آیتنک قسقه‌چه معناسی اشبودر بز بو مختصرده اشبو قدر
ایله کفایه قیلدق اگر بو جامع الکلم قول شریفی تفصیل
لازم کلسه یوزلرچه حتی بیکلرچه صحیفه تولدیرمق لازم
ولابدر شونک ایچونده افندمز صلی الله علیه وسلم نک
اک بیوک معجزه‌سی قرآن‌ صکره احادیث کریمه‌در چونکه
علما وحکما شواهد تاریخیه ومشاهدات اجتماعیه ایله اثبات
قیلمشلردرکه علوم بحسب الاهمیة والاسبقیة اشبو ترتیب
ایله مترتبدر (علوم ریاضیه - علوم فلکیه - علوم طبیعیه -
علم کیمیا - علم وظائف الاعضاء - علم النفس والمنطق
- علم اقتصاد سیاسی علم تکوین شعوب -
علم

علم تمییز الحال - ماورای طبیعت وماورای فلسفهٔ حسیه اولان
همده دینه مختص اولان علم عقائد - علم اخلاق - علم حقوق -
علوم سیاسیه) دیمککه علم اخلاق وعلم حقوق وعلوم
سیاسیه‌نی کما هو حقه‌نیوشلی‌جه وضع قیلمق شول علوم عشره‌نی
علمدن باشقه ممکن دکلدر و بو علومک کافه‌سنده کمالته
ایریشان بو زمان ترقیده بیله هیچ کیم یوقدر شونک ایچوندرکه
آنلرک وضع قیلدیقلری قانونلر سنه بسنه متغیر اوله کلوب
بالاخیر بزم اسلامیت وضع قیلان قانونلره کلوب توقتامقده‌در
هیچ بر اخلاقیون یوقدرکه امر قیلان ومتصف اولان خلق
لرینک کافه‌سی موافق عقل وحکمت اولسون وهیچ بر حقوق
شناس یوقدرکه حقوقه متعلق اون حکم وضع ایلسونده هیچ
اولمسه بشیسی مصالح عالمه موافق چقسون وهیچ بر سیاسی
یوقدرکه همه سیاستنده موفق اولسون حالبوکه بزم افندمز
صلی الله علیه وسلم نک امر قیلدیغی ومتصف اولدیغی
اخلاقنک و وضع ایلدیکی حقوق وسیاست قانونلرینک
کافه‌سی مصالح عالمه بیک مطابق وتمام موافقدر بز بونلری
(رد باطل) و (محاکمات حکمیهٔ دینیه) نام بیوک رساله‌لرمزده

بیك مفصل بیان ایلدیکمزدن بو راده تفصیل قیلمق اراده‌سنده
دگلز . دیمك که اول حضرت صلی الله علیه وسلم بو اون اوج
دورلی فنونی مکمل و پک مکمل عالم ایمش آسیا چوللرنده
عربستان جاهل و وحشیلری آراسنده بو فنلر اوقیله‌تورغان
بر ور مکتب و بر ر دار الفنونمی اولمش؟ واول خاتم النبیین
حضرتلری بو فنلرنڭ کافه‌سنده بارع اولان بر ر ذاتدن
تعلیممی آلمش؟ یوق اول حضرتنڭ بو فنلر ایله اشتغالی نڭ
یوقلقی حتی اوقو یاز و بیله بیلمدیکی تاریخچه معلوم وقطعی در
بس هیچ بر شبهه‌سز اول صاحب کمالی لوح محفوظ دار
الفنوننده تربیه قیلوب بو قدر حقیقت وحکمتلر تعلیم ایدن ذات،
اول علم کل صاحبی اولان ذات احدیه باری تعالی حضرتلریدر.
دیورلر که محمد (علیه السلام) بحیرا ونسطورا راهبلردن
تعلیم آلمشدر واسلامیت روما قانونلرندن اخذ قیلنوب
قلیچ قوتیله منتشر اولمشدر. یوق! هر بر تاریخ بونلرنڭ هر
برینڭ خلافینی بیک ظاهر اثبات قیله‌در چونکه اول
حضرتنڭ بحیرا ایله نسطوراغه ملاقاتی یالڭز بر آش

اوزدیر ور

اوزدیر ور وقتده‌درکه بو قدر مکمل بر دینی تعلیم
قیلوب بترمك بو قدر قسقه وقتده دگل بر ییل بوینچه‌ده
ممکن دگلدر بوندن ماعدا اگر اول حضرت بو ایکی راهبدن
تعلیم آلسه ایدی آنلر ایله مصاحبتی بتون کاروان وابوجهل
کبی دوشمانلری حضورنده اولغانلقدین هر کیمه معلوم
اولوب کفار عرب خصوصا ابوجهل کبی لعینلر «سنڭ دینڭ
آلهی دگل، بو دین بڭا وحی قیلنه دیدیکڭ یالاندر. سن
بو دینی فلان راهبلردن آلدڭ.» دیو اول حضرتنڭ یوزینه
اورورلر ایدی و بیک قوتلی الزام قیلورلر ایدی حالبوکه
اول حضرت بحیراغه ملاقات وقتنده اون ایکی یاشنده بر
صبی اولمشدرکه بویله بر صبی نڭ اول قدر آز وقتده
بو قدر معلومات آلمقلغی و بحیرا کبی راهبنڭ دین کبی
بر اهمیتلی قضیه‌نی بو یاشده اولان بر صبی‌غه خصوصا
عمرنده برنچی دفعه اوله‌رق کورن بو صبی‌غه تعلیم
قیلمقلغی شبهه‌سز دائرهٔ احتمالڭ خارجنده‌در بوندن
ماعدا اسلامیت کبی مکمل اخلاق، حقوق وسیاستنی
متضمن اولان بر دینی تعلیم ایچون یوغاریده سویلدیکمز

Центральная научная
библиотека КазНЦ РАН
Инв.№ 215632

اون دورلی فنونی بیلمك هم ده پک مکمل بلمک عند الحکما لازم ولابددر . حالبوکه بو فنلری بیلان اول زمانده بحیرا ایله نسطورا دگل بتون دنیاده بر آدم یوق ایدی اول زماننده دگل بوزمانده بیله بو فنلرگ کافه سنده تبرع قیلان هیچ بر آدم یوق در بوندن ماعدا بزم قرآن کریم دورلی دورلی حادثه‌لر خصوصنده آز آز یکرمی اوچ یلده نازل اولغانلقدن اسلامیتی تعلیم ایچون (آدم تاریخنی صورسه‌لر فلان جوابی ویر ، یوسف تاریخینی صورسه‌لر فلان جوابی ویر ، زنا وخمر وقمار حقنده صورسه‌لر فلان جوابی ویر ، نماز روزه زکوة حقنده فلان جوابی ویر) دیو هر آیتنگ سبب نزولینی بیان وتفصیل قیلمق لازم در حالبوکه بدیهة عقل حکم قیله‌درکه بو قدر اشیانی تعلیم خصوصا کله‌چکده اوله‌چق بو قدر وقایع کثیره‌دن خبر نه بحیرا ایله نسطورا کبی راهبلرگ ونه‌ده روما قانونلرینه اشنا آدملرگ یدد اقتدارلرنده دگل‌در اگر اول حضرت اسلامیتی روما قانونلرندن اخذ قیلمش ایسه نه وقت اخذ قیلمش ؟ ونره‌ده

اخذ

اخذ قیلمش ؟ کیملردن اخذ قیلمش ؟ همه‌سینی بیان وتاریخ ایله اثبات لازمدر حالبوکه تاریخلرده بونلره دائر بر سوز بیله یوقدر اگر بویله بر ایش بولسه ایدی تاریخلرده ثابت اولور ایدی چونکه هر بر تاریخ شناس اقرار ایلیورکه دنیاده هیچ کیم یوقدرکه آننگ ترجمهٔ حالی محمد (علیه السلام) نک ترجمهٔ حالی کبی مکمل بیان قیلنسون حتی ناپالیونگ بیله ترجمهٔ حالی آنیق قدر مکمل بیان قیلنمامش در نچك بویله بر تعلم اولسون ؟ حالبوکه تجارت قافله‌سی ایله اون ایکی یاشنده بر دفعه واون یدی یاشنده بر دفعه ویکرمی بش یاشنده بر دفعه سفره چیغوب قایتوندین باشقه اول حضرتنگ مکه‌دن چیغوب یوردیکی یوق در وبو سفرلرنده نره‌یه وارمش ؟ کیمی کورمش ؟ هر بری پک آچیق معلوم اوله‌تورروب هیچ کمدن تعلیم آلدیغی مروی دگل در نچک تعلیم آلسون ؟ حالبوکه اول حضرتنگ اوقو ، یازو بیلمادیکی حد تواتره واصل اولان بر قضیه در ایمدی اسلامیتنگ باش انتشارینه بر دقت قیله‌لم قلیچ ایله‌می صاچلمش یاخود وعظ ایله‌می طارالمش ؟ شبهه‌سز

وعظ ایله طارالمش چونکه هجرتدن ایکنجی یله قدر
اول حضرت صلی الله علیه وسلم محاربه ایله مأمور دگل
ایدی لکن شولای بوله تورو بده اول وقته قدر
ایمان کتوران آدملر ایله مکه ومدینه طرفلری طولمش
ایدی ونبوتدن دوردنچی یلغه قدر اسملری ایله معلوم
اولان بیوک اصحابدن (ابوبکر ـ عثمان بن عفان ـ علی ـ
عبدالرحمن بن عوف عبدالله بن الجراح ـ عمرو بن نفیل ـ
عثمان بن مظعون ـ عبدالله بن مظعون ـ عبیده بن الحارث ـ
عبدالله بن مسعود ـ عمار بن یاسر ـ عمرو بن عبسه ـ عمرو ـ
بن ابی وقاص ـ عیاش بن ابی ربیعه ـ عبدالله بن جحش ـ
عامر بن فهر ـ ابوعبیده ـ ابوسلمه ـ ارقم بن ارقم ـ عامر بن
وکیعه ـ اسما بنت عمیس ـ ابو حذیفه بن عتبه ـ
ایاس بن بکیر ـ ابوذر غفاری ـ خدیجه ـ حباب بن
ارث ـ خش بن خرافه ـ جعفر ـ حاطب ـ خطاب ـ خالد بن
سعید ـ حاطب بن عمرو ـ خالد بن البکیر ـ زبیر ـ سعد
بن ابی وقاص ـ سعید بن زید ـ سلیط بن عمر ـ سمیه ـ طلحه

بن

بن عبید الله ـ فاطمه بنت الخطاب ـ قدامه ـ بلال ـ صهیب ـ
معمر ـ ثابت بن عفان ـ نعیم بن عبدالله ـ واقد ـ طلب بن
عمیر) مسلمان اولدیلر بونلره باشقه برر ، ایکیشر کلوب
مسلمان اولان آدملرده پک کوبدر حتی نبوتدن بشنجی
سنه‌ده مکه ایچنده اصحاب شول قدر کوبایدیکه بر حبشه
بریولی بوز اوچ صحابه هجرت قیلدیلر هم حبش پادشاهی
اول حضرت صلی الله علیه وسلمنی کوروب احوالینی بیلوب
قابتوایچون طابور اسملی اسقفنک ریاستنده یکرمی راهب
ییباردی آنلر هم مسلمان اولوب کیتدیلر ونبوتدن آلتنچی
یلده حضرت حمزه وحضرت عمر بن خطاب ایمان کتوردیلر
اشبو یلده اسلامیت قوت تابدی مسلمانلر کوبایدیلر حبشه
هجرت قیلان ومکه واطراف مکه‌ده صاچیلان مسلمانلره باشقه
حضرت عمر ایمان کتوررگه کلگان وقتده بر افندمز
علیه السلامنک یاننده اوتوز طقوز صحابه وار ایدی حضرت
عمر ایله قرق اولوب کعبه‌یه واروب نماز اوقودیلر بوندن
صوک اسلامیت دها سرعتلی انتشار قیله باشلادی مکه
اطرافنده اولان قبائلنک رئیسی حبیب ایمان کتوردی وطفیل

بن عمرو دوسی بنون دوس قبیله‌سی ایله ایمان کتوردیلر ونبوتدن اون اوچنجی سنه‌یه طوغری مدینه اسلامیت ایله طولدی بر عقبهٔ ثانیه‌ده بیعت ویرن آدملر بش یوزه قریب ایدیلر همده اشبو سنه‌ده بریدة الحصیب الاسلمی کلوب اسلم قبیله‌سندن یتمش یکت ایله مسلمان اولدی بو سویلدیکلریمز همه‌سی تورکم تورکم ایمان کتوران آدملردر. اما بورر، ایکیشر واوچر ایمان کتوران آدملر شول قدر کوبدرکه آنلری تعیین وضبط قیلمق حد امکانک خارجنده‌در حتی اهل تاریخه معلومدرکه هجرتدن مقدم اوک مکه‌ده هیچ بر اویوقدرکه آنگا اسلامیت داخل اولماسون واطراف مکه‌ده هیچ بر قبیله یوقدرکه آنده اسلامیت فی الجمله منتشر اولماسون بس تاریخلرده ایش بوروشچه سویلنگاچدین البته اسلامیت قلیچ قوتیله صاچلمامشدر. دوغری هجرتدن ایکنچی سنه‌ده مسلمانلر محاربه‌یه ایله مأمور اولدیلر لکن بو محاربه کوچلب دینه صوقمق ایچون اولمایوب حریم دار اسلامی شر اعدادن محافظه ایچوندر

چونکه

چونکه طائفه قریش وآنلره تابع اولان عربلر مسلمانلره اذیتده چیکدن اوزدیلر آنلره ایتمدك ظلمی قویمدیلر حتی افندمز علیه السلامی اولتورورگه اتفاق قیلوب تون زماننده اوینی باصدیلر اول حضرت بیگ بلا ایله قاچوب کوچکا قوتولدی بوندن صوک عداوتلرینی دها آرتدیردیلر بر، ایکی مسلمان قایده طوغری کلسه شونده اوتره باشلادیلر حتی شول چیککه یتدی‌که اول حضرت صلی الله علیه وسلم اصحابی برر، وایکشیر سفره چیقودن منع قیلوب (الواحد شیطان والاثنان شیطانان والثلثة رکب) دیدی بوندن ماعدا آنلرنگ کندیلری آراسنده ظلملق وحقسزلق توب تولوغ ایدی فقیرلکدن قورقوب یاش بالالرینی، وکیاوگه ویرودن عارلنوب قیزلرینی قتل قیلورلر وحرام وحلالی بیلمزلر هیچ بر خبائثدن چکانمزلر وقتل وسرقتدن هم تارتیلمازلر ایدی بس بو ظالملرنگ ظلملرینی اهل اسلامدن دفع وآنلر آراسنده عدالت آلهیه‌نی اجرا ایچون قوهٔ جبریه‌گه مراجعت ومحاربه بابینی آچمق لازم ومناسب اولدی لکن بو محاربه‌لرنگ هیچ برنده هیچ کیمی دینه

كوچلامديلر. ذاتا اسلاميتده اكراه يوقلغينى قرآنك
(لا اكراه فى الدين) ديگان آيتيده صراحة آڭلاتوب
تورادر. بزم افندمز صلى الله عليه وسلم محاربه‌يه واران
آدملره (قارطلرى وقادينلرى وبالالرى وراهبلرى وامان
صورانلرى قتل قيلمه‌ڭز) ديو پك نيق توصيه قيلور ايدى
اگر محاربه كوچلب دينه كيرتمك ايچون اولسه ايدى اولا
لازم اولان شى دين باشلقلرى اولان راهبلرى قتل قيلوب
بترمك اولور ايدى. حتى بزم اسلاميتچه آنلرنڭ عبادتخانه
ومكتبلرينه بيله تعرض قيلمق جائز دگلدر. اگر بزم اسلاميتده
اولان محاربه كوچلب دينه كرتمك ايچون اولسه ايدى
مسلمانلر غالب اولان يرلرده خصوصا حضرت عمر خلافتنده
فتح اولنان قدس وشام اطرافنده باشقه دينلرنڭ وعبادتخانه
لرينڭ ايزلريده قالماز ايدى. بزم اسلاميتچه باشقه دينده
اولان قوملر امان صوروب عهد قيلديلرمى هر بر حقوقده
مسلمانلره مساويدر. بزم فائده مزه اولان شيلر آنلرنڭ
فائده لرينه، وبزم ضررمزه اولان شيلر آنلرنڭ
ضررلرينه درلر.

ضررلرينه درلر. حتى بزم اسلاميتچه اسلاميتنى قبول قيلان
آدم قادينينى وبالاسينى بيله اسلاميته كوچلمك وآنلرى
اوز دينلرنچه عبادتدن وعبادتخانه‌يه وارمقدن منع قيلمق
اصلا جائز دگل. بلكه ممنوع وحرامدر. دوغرى بزم
مسلمانلرنڭ فتح قيلديقلرى يرلرده اسلاميت منتشر اولدى
لكن هيچ برى مجبور ادگل. بركون بر آدم حضرت عمره
حضرت على اوستندن دعوا ايله كلور. حضرت عمر (يا ابا
الحسن! خصمڭ برابرنده قائم اول) ديو امر ايلديكى ايله
حضرت على اورندن توروب كيفسزلنه‌رك خصمى
برابرنده تورور. بعد المحاكمه حضرت عمر ديوركه (مزبور
آدم ايله برابر طورمقدن مى عارلنديڭز؟ نه ايچون كيفسز
لنديڭز) شوڭا جوابا حضرت على ديمش (يوق آڭا دگل
بلكه سز حكم وقتڭزده بڭا يا على ديميوب يا ابا الحسن ديو
خطاب قيلورق تعظيم وخصمدن تمييز قيلديڭز. شول
خطاڭزدن اونورى كيفسزلندم) دخيده حضرت على خليفه
وقتنده بركون اخشام صوڭنده يازو ايله مشغول ايكان بر
آدم كروب بعض سوزلر صورميه توتونور. شول وقت

حضرت علی تیزلک ایله اوئینی سوندیروب دیگر بر اوتینی یاندیرور مز بور آدم نه ایچون بویله قیلدیغندن سؤال قیلور شوکا جوابا حضرت علی دیمش (بو اوت ، حزینه اوتیدر بن ، سن کرگانده حکومت ایشلری ایله مشغول اولدیغمدن بو اوتنی یاندرمش ایدم حاضر ایسه بز اوز حاجتمزی سویلشمکده مز بناً علیه اول اوتی سوندیروب کندی اوتمنی یاندیردم) همده حضرت علی خلیفه وقتنده بر یهود ایله ، کندی نصب قیلان قاضی‌یه دعوالشوب وارر شاهد قائم قیلمق حضرت علی‌یه تیوش اولور اوغلی حضرت حسن ایله دیگر بر شاهد آنک فائده‌سینه شهادت ویررلر شول وقت قاضی (بو آدمنک شهادتی مقبول امّا اوغلنک‌نک شهادتی سننک فایده‌نکه مقبول دگل) دیو حضرت علی‌نک ضررینه ویهودنک فایده‌سینه حکم قیلور و بوحکمه حضرت علی اوزی راضی اولمش ومز بور یهود بوقدر حقانیتی کوروب مسلمان اولمش بز بوراده نمونه ایچون باری اوشبو اوچ واقعه‌یه قصر ایدییورز

بونسه

بونسه اصحاب وتابعین دن خصوصا خلفاً راشدین دن کورینان عدالت وحقانیت بویله مختصرلره غینه یازوب بیتارلک شیلر دگلدر اگر اصحابنک اسلامیتی قبوللری براهین قطعیه‌یه استنادا اولمابوب یالکز وهمیانه قاپیلوب یاخود کوچلانوب اولسه ایدی آنلر اول حضرت ایچون مال وجانلرینی ، یورت ویرلرینی ، اهل وبالالرینی فدا قیلمزلر ایدی حالبوکه طایفهٔ قریش مسلمانلری مسلمانلق لرندن اونوری شعبده اوچ سنه آچ وطعامسز محاصره قیلدیلر لکن هیچ بر مسلمان ایماننندن قایتمادی همان مسلمانلرنک عددی آرتانوردی بعض ضعیف صحابه‌لری آرقه‌لرینه قزو ناشلر باصوب وقامچی ایله صوغوب و باو ایله بالالرغه اوسدیرا توب عذاب قیلدیلر همان مسلمانلق لرندن قایتمادیلر هجرت کیچه‌سنده حضرت علی اول حضرت صلی الله علیه وسلمی محافظة پت پرستلری صاناشدیرو ایچون آنک اورنینه کیروب یوقلادی وحضرت ابوبکر آیاغینی ییلانه چاقدیردی و بدر واحد کونلرنده یالکز اول حضرت صلی الله علیه وسلم ایچون آتاسی اوغلینه واوغلی آتاسینه قارشو

Центральная научная библиотека КазНЦ РАН Лобачевского, 2/31
№ 215632

قلیچ چکدی و بعض اصحاب اول حضرته اور یلان قلیچه قولینی وآ کا آتیلان اوقه وجودینی سپر قیلدی و بر صحابه نی ایمانسزلر صلب قیلغان وقتده (سن راضی می سن که کندک راحتده یاتوب محمد سنک بدلیکه صلب اولنه) دیدکلرنده مصلوب بیچاره (والله بن راحتده یاتوب آنک بر قلینه ضرر کلمیه راضی دگلم) دیدی واحد کوننده بر خاتونک قرداشی وزوجی واوغلی شهید اولمش ایدیلر وبونلرنک خبری اول قادینه واصل اولدی بوقادین اصلا فتور کتور میوب افندمز علیه السلامنک احوالندن صوراشدیروب اول حضرتنک سلامتلکینی بیلگاچدین دیدیکه (رسولمز سلامت اولغاچدین آندن باشقه هر بر مصیبت اساندر انشاءالله صبر قیلورز) والحاصل اصحابنک وقادینلرینک وبالالرینک اول حضرته محبتلری شول درجه ده ایدیکه هیچ بر آتانک اوغلینه وهیچ بر اوغلنک آتاسینه اول قدر محبت باغلاولری ممکن دگلدر بناءً علیه اسلامیت قلیچ قوتیله صاچلمامشدر. بز سوزلریمز ایله مقصدمزدن بر آز

عدول

عدول قیلدق لکن بو عدولمز فایده سز اولمدیغندن عزتلو اوقوچیلرمز انشاءالله عفو قیلورلر ذاتاً تو بدان ایسا بلگان وقتده بو مقاله لر مقصدمزدن بسبتون خارجده دگلدر ایمدی مقصدمزه رجوع قیله لم :

دوغری اگر بز طلبه یه علومی اوقوتدیغمز زمانده فنوندن بحث قیلوب اسلامیتی آ کا تطبیق قیلمسه ق حتی بعض دینسز معلملر کبی هر بر شیء نی طبیعته اسناد قیلوب (کوریکز! طبیعت نه قدر گوزل وار ایلمش؟!) دیو شاکردلرنک قلبلرینه دینسزلك اورلغینی صاچساک واسلامیتی حکمت ومصلحته مخالف توسلی کوسترسه ک اول وقتده بزم شاکردلریمزنک هر برینک دینسز اولوب کیتولرنده اصلا شبهه یوقدر بس بزم معللرمز وشاکردلریمز بو مرکزده اولغان وقتده فنون ومعارفده ترقی یالکز فی الجمله دگل بلکه بالکلیه دهریتی (دینسزلکی) موجبدر ایمدی بوندن خلاصه ایکی چاره واردر بری شاکردلره فقط علوم دینیه اوقوتوب فنون وحکمیاتدن بسبتون بی خبر قویمقدر بو وقتده شاکردلریمز امور دینیه نک کافه سینی محض

تعبدی دیو اعتقاد قیلورلر ، حکمیاتدن حظلری بولمغا چدین تطبیق وفلا نه اصلا یا ناشمازلر وقارشی لر ینه برمناظر چیغوب نه قدر باغیروب چاغرسه وطاوقدری بیوک وتیمور قدر قوتلی وآلماس قدری کسکین دلیللر کوسترسه ده اصلا قولاق صالمز والتفات قیلمز شول تقلیدنده ثابت قدم اولوب قالورلر حتی حکمیاتدن بحث قیلان مذکور مناظری جهالت ودینسزلکه اسناد قیلورلر بعض احمق لری اسلامیت قاعده سندن اولان : عقل نقله مقدم در . دیگان سوزه رغما فنون ومعارفنگ حرمیتنی بیله دعوا قیلور و بر دهری (نماز وروزه نه ایچون حاجت ؟) دیو بحث قیلسه حکمت ومنفعت دن اعراض قیلوب (قرآن قوشه) دیوب جواب ویرور بو احمق بی خبردر که الله تعالی حضرتلری هیچ بر حکمتسز ومنفعتسز ایشی امر قیلماز . بو طریق ، اسکی مسلمانلری اسلامیت ده قالدیر و ایچون مفید اولسه ده مدنی قوملر آراسنده اسلامیتنگ انتشار طریقینه بیوک بر کیسکا آودارمق در حتی فنون ومعارفدن خبردار اولان

بعض آدملرنگ اسلامیتدن چیقوب دهری بولوب کیتوار ینه یک بیوک بر سبب یاصامق در بناً علیه بو طریق معقول اولمایوب واگ معقول واگ مفید اولانی : طریق خلاصی فنون وحکمیاتدن ایزلمک در بس بزه لازم اولان شی افراط اولان فقط هنر و معارف ، تفریط اولان فقط علوم دینیه اویرانودن اجتناب قیلوب عدالت وتوسطی یعنی فنون ایله دینی معا اویرنمک در بزم اسلامیت دین فنی اولغانلقدن اصلا فنونه معارض کلمک احتمالی یوقدر دین فنی دیمک قرآنده علوم وفنوندن بحث قیله دیمک اولمایوب اسلامیتده اولان همه احکام عقل وحکمته موافق دیمک در اگ اعلی حکمتدن آلوب اگ ادنی حکمینه قدر همه سی علی وفق العقل والحکمت در بز بوراده اسلامیتده اولان حکملرنگ همه سینی سویلب بترمک اراده سنده دگلمز بونلری متضمن اولدقلری حکمتلری ایله بیان قیلمق ایچون غیر متناهی صحیفه لر دولدرمق لازمدر ذاتا بز بونلردن حکم اساسیلرگ بعض حکمتلرینی اشبو بابده اولان بعض رساله لر بمزده بیان وتفصیل ایلدک . اگر بز شاکردلر یمزه

علوم وفنوندن خبر ویروب (نماز ـ روزه ـ زکوة ـ حج)
وبونلره باشقه احکام اسلامیه نڭ کافه سینڭ عقل وحکمته
موافقتینی خبر ویروب وارساق اول وقتده ترقی معارف
قایله دینزلکی موجب اولسون بالعکس دین اسلامنڭ
قوتلنوینی موجب ومقتضی‌در چونکه بداهة عقل حکم
قیله‌درکه جاهل قوم آراسنده تربیه کورن هیچ کیمدن
تعلیم آلمیان واوقو یاز و بیلمیان بر آدمنڭ دفعة میدانه
آتیله‌رق نبوتی دعوی قیلوب بویله عقللره حیرت ویره‌چک
حقوق وحفظ صحت قاعده‌لرینی وضع قیلمقلغی الله تعالی
طرفندن تعلیمسز اصلا ممکن ومتصور دگل‌در . نماز ، مکمل
بر جمناستق‌در . طهارت ، حفظ صحتچه پک لازم‌در . جمعه
وعید ، وعظ ونصیحت قیلوب آدملره دین ودنیا حاجتلرینی
تعلیم ایچوندر . بناءً علیه جمعه وعیده وارمق ، خطبه دڭلامق
هر بر مسلمانه فرض ولازم‌در و بو لازم اولانشی‌ءده بعض
اماملرنڭ قیلدقلری کبی خطبه‌لقدن عربچه بر خطبه
حفظ قیلوب شول بر خطبه‌نی هفته صایون منبره منه‌رک
کویلاب

کویلاب موڭایوب وموڭاینوب هیچ کیمه هیچ بر نرسه
آڭلانمایوب توشو ، وعوامی ملانڭ طاویشی پک گوزل
دیدرتو دگل بلکه مسلمانلره دین ودنیا فایده‌لرینی
آڭلاتودر بناً علیه بزم امامارمزه لازم اولانشیء خطبه‌ده
حمد وصلواة ودعانی عربچه اوقوسه‌لرده (ایها الناس) دیو
وعظنی تاتارچه هر کیمه آڭلانوب سویلمکدر جمعه وعید
کونلرنده غسل قوینمق بدنده اولان عفونتنی کیداروب
مسجدده یمان ایسلر چیقارتق ایچوندر جمعه وعیده وارغاندہ
خوشبوی سورتمک ، دەزه نفکته (*) قیلوب کنده‌نده وجودی
احتمال اولان مضر میقر و بلرنڭ شرندن غیر یلری محافظه
ایچوندر . میتی توسلمک ، وخوشبوی سورتمک ده ، دەزه نفکته
قیلمق‌در . میتی یومق ، قباحت ایسلرینی بترروب جنازه‌یه
کلان آدملری نفرت تلندرمک ایچوندر . میتنڭ صاچ
وصقالینی آلمامق ، وطرامامق وطرناقلرینی کسمامک آنده
اولان مضر میقر و بلر کندی ایله برگه قبرگه کیرسون
ایچوندر . بورون جوتینی یولقمامق ، میقر و بلری سوزوب
اوپکاگه ییبارمز ایچوندر بیوغنڭ یوغاری شفه‌دن

(*) دەزه نفکته دیمك امراض ساریه‌لرده اولان میقروبلردن اشیانی تطهیر دیمکدر .

اوزغانینی کسمک بیوغه قونان میقر و بلر آغزه کرماز ایچوندر . بیوغی بسبتون قیرمامق، ومثلا یاصاتق وآنی مایلامق تنفس وقتنده بورون یانینه کلان میقر و بلری جذب قیلوب بورونه کیرتمک ایچوندر بعض آدملرنک بیوقلرینی اوستدن وآستدن قیرقوب ایب بوانلغنده قویولری حفظ صحتچه مضر اولدیغی کبی اسلامیت نقطه سندن قاراغان وقتده ممنوع و مکروه‌در . قاشی قیرتق و یولقمق ما کلای‌دن آقغان تیرلر کوزه کیرمک ایچوندر . قضای حاجت صوکنده قول یومق قولده اولان نجاستی کیدارو ایچوندر شونک ایچوندرکه مدنی قوملر بو زمانده بوسنتی بربنه کتورمکده‌درلر . استنجا قیلمق، مخرجلرده حاصل اوله‌چق تعفن‌دن احتراز ایچوندر شونک ایچوندرکه بو زمان دوقتورلری بوسنتنی‌ده پک توصیه قیلمق‌ده‌درلر حتی بعض دکانلرده بونک ایچون یاصالمش مخصوص یالغاشلر صاتولادر . ختان قیلمق قلفه‌ده قالان بول سیبلی حاصل اولاچق تعفن‌دن احتراز ایچون‌در شونک ایچوندرکه ملل اجنبیه دوقتورلرندن بعضیلری کندی کندیلرینی ختان قیلمقده‌درلر آشاو آلدندن قول یومق، قولده وجودی احتمال اولان مضر میقر و بلری کیدرمک ایچوندر . و آشاو صوکنده آغز

چایقامق، آغزده قالان طعام‌لری بترمک و آغزی صاصیتمامق ایچوندر مسواک هم اشبونک ایچون لازم‌در دیشی و آغزی آفتلردن صاقلامق ایچون اشبو آغز تازارتودن مکمل طریق یوقدر . صونی تیز ایچمایوب بولب بولب اوزاقلاب ایچمک صوسزلق‌نی باصوب بیک تیز طماق کیبماسون ایچون‌در قورصاق آچمایانچه آشامیوب طویمایانچه طوقتامق معده‌نی سؤ هضمدن محافظه ایچوندر صانچکی ایله آشامیوب قول ایله آشامق‌ده بنی آدمنی عارض اوله‌چق خسته‌لکدن محافظه ایچوندر چونکه کندی قولنده نه وار نه یوقلغی فی الجمله معلوم، اما صانچکی‌ده نه وار نه یوقلغی اصلا معلوم دکل‌در احتمالکه بر دهشتلی متورمک آغزینه کیروب چیقمش‌در و بو صانچکی‌نی یوز درجه حرارتده عرض قیلمق‌لری بر امر مجهول حتی بر امر بعیددر ومصافحه وقتنده آغزدن او بشمامک وجودی احتمال اولان ورم‌دن محافظه ایچوندر حتی حفظ صحتچه آتا آنا بالالرینک بیله آغزلرندن او بولری جائز دکلدر نمازده آلداغی صفنک فضیلتی امامه یقین اولوب آنک سوزلرینی ایشتمک ایچون‌در بالعکس جنازه نمازنده آرتداغی صفنک فضیلتی میتده وجودی احتمال توتان مضر میقر و بلردن احتراز ایچوندر . ایکندینی آشقدیروب

یستونی کیچکدیرمک ایکی جمناستیق آراسنده بر مقدار فاصله اولسون ایچوندر طوکزنک حرمتی اینده اولان ترشین اسمنده ضررلی قورطلر بولغانلق، خمرنک حرمتی مبدأ امتیاز انسان اولان پک قدرلی و پک عزیز عقل وفکرنی بترگانلک، قمارک حرمتی فقیرلکنی باخود بنی آدم نوعنه ظلم ودوشمانلقنی موجب اولغانلق ایچوندر استمنا بالیدک حرمتی: سیلان منی، ضعف بنیه، اشتهاسزلق، عقامت، ضعف ولد وسریعا موتی موجب اولغانلقدن اوتوریدر افیونک حرمتی واسرار ونبشه وکوکنارک حرمتی عقلی سوندیرو، مروتسزلک، قطع نسل، و برص، جذام، اعضا دتره‌و، آغزی ایسلندیرو، وکیر پکلری دوشورو، دیشلری قاراتو وچوریدو، توسنی صارغایتو وایشه کوچه یالقاو اولو، یورکسزلک وافکار فاسده‌یی موجب اولدقلری ایچوندر. دیل آستینه واق تما کوصالونکه مضرتی بونلردن بیک کوب درجه کم دکل در بناً علیه شریعت اسلامیه‌چه اولاه ممنوع وحرام در. لواطه‌نک حرمتی فاعلده آلتی کاکرایوب ایشدن چیغو وعقامتی ومفعولده مقعدی قبار چقلنوب بوز ولو وایچ آورتو وهر وقت نجاست کلوب تورونی موجب اولغانلقدن اوتوریدر. روزه،

آشامایچه تورو سببلی آش قازانی ایشلامیوب قوت تحصیل قیلسون وسهولت هضمی موجب اولسون ایچوندر زکوة وعشر، بوللر توزاندیرو، مدرسه ومسجدلر صالدیرو. دار الایتام ودار العاجزینلر بناوتأسیس قیلو و بونلره باشقه پاره ایله ایشلانه تورغان منافع عمومیه ایچوندر قربان وصدقهٔ فطره، شریف بایرام کونلرنده فقیر ومسکینلری طویدرو وآنلرنک کیفلرینی کترو ایچوندر. حجه وارمق‌نک اک ادنی بر فایده‌سی سیاحت قیلوب دورلی مملکتلر ودورلی شهرلر ودورلی خلقلر کوروب آنلرده اولان علوم ومعارف وصنایعدن حصه مند اولمق وافندمز صلی الله علیه وسلم ایله اصحاب کرامنک یورگان وطورغان وکومولگان اورونلرینی کوروب تاریخ اسلامی یاکارتمق وکوز آلدینه کتورمک وآنلر کبی اسلامیت یولنده طروشونی قلبه برکتمک در والحاصل اسلامیتده اولان هر بر حکم عقل وحکمته تماما موافق وحفظ صحته تماما مطابق در. بز یالکز تمثیل ایچون اوله‌رق شریعت دریاسندن بر قطره اولان اشبو احکام متفرقه‌نی ادیان وعقل وحکمته تطبیق دها دوغریسی مطابقتینی بیان ایلدک و بو بیانمزده اک قسقه اولان بر طریقی اختیار ایلدک اگر بز مدرسه‌لرمزده شاکردلریمزه شرایع

اسلامیه‌نی یالغز تعبدی دیو اوقوتمایوب علوم وفنونه وجه
مطابقتینی بیان قیلساق آڭلاتساق بزم شاکردلربمز
اسلامیت علیهنه یورتیلان سؤاللرنڭ جوابلرینه قدرت
واستعداد کسب قیلدقلری کبی عبادتنه یالقاو اولماز غه
وهیچ براورنده نه پاراخوطده ونه باشقه یرلرده نماز
قویمازغه سبب اولور چونکه مأمورات شرعیه‌نی قیلو
ومنهیات شرعیه‌دن طیولوغه تشویق ایچون استحقاق ثواب
یالڭز بر سبب معنوی در. اگر بز بونڭ اوستینه شول
مأمورات ایله منهیاتده اولان حکمت ومصلحتلرنیده بیان
قیلساق بو وقتده مذکور سبب معنوی اوستینه دها بر سبب
مادی نیده علاوه قیلمش اولورزکه بو سبب مادی نڭکی
سبب معنوی دن- ایسته‌سه بادی نظرده اولسون- دها قوتلی
ودها اثرلی در چونکه بر قباحتی قیلان آدمه فقط اول
قباحتنڭ گناه وعذاب طرفندن بحث قیلسه‌ڭ اول قدر
اثرلنمز بلکه اللهنڭ عفوینه مغروراً همان شول قباحتنده
بر دوام اولور قالور اگر بز بو قباحتی حفظ صحته تطبیق
طرفندن تصویر قیلساق اول وقتده ایش بسبتون باشقه
بر هیئت کسب قیلورکه اول قباحتدن کله‌چک مضرات
مادیه‌دن قورقوب جانی تترەر اعضاسی قالترار ایکنچی

دفعه قیلمزغه قلبینی بر کدیر شونڭ ایچوندرکه معارف
صاحبی آدملر دوقتورلرنڭ امر ونهی‌لرینی توتمقده،
یرینه کتورمکده وذره‌قدر مخالفت قیلمه‌ق عزمنده‌درلر
خسته‌لکدن اوتوری دوقتوره مراجعت قیلان آدم شول
دوقتورنڭ سوزینی جان وکوڭلدن دڭلار هیچ بر مشقته
قارامز وهیچ کمدن چیرکانمز همان موجبی ایله عمل قیلور
بعینه اشبونڭ کبی بزده روحانی وجسمانی اولان خسته
لقلریمزدن اوتوری اسلامیت خسته خانه‌سینه دها
دوغریسی آپتیقاسینه مراجعت قیلان بر ملت مسعوده‌مز
اسلامیت بزم روحانی وجسمانی اولان منافعمزڭ هیچ برینی
قویمامش سویاب بترمش وضرر ویره‌چک شیلری هم
برم برم تعداد قیلمش‌در بس بزم کوزیمزی دورت
آچوب بو منافع روحانیه وجسمانیه‌نی بیلمک لکمز و بونلری
بیلو توقف قیلان شیلری (فنون ومعارفی) تحصیل قیلمق لغمز
وشاکردلره هم تعلیم قیلمق لقمز و بو مأمورات ومنهیاتنڭ
کافه‌سینی یرینه کتورمک لکمز همه‌سی کندی فایده‌مز
ایچون اولغانلق‌دن مقتضای انسانیت وموجب حقانیت‌در
هایدی قرداشلر ! جهالت وآندن کلان تعصبی قویه‌یق
بیلمگان وآڭلامغان باشمز ایله (اصول تعلیم حرام حساب

حرام جغرافیا حرام تاریخ حرام) دیو معلومات دهادوغر بسی
جهالت صاتمایق یاقتی دنیاغه چیغوب بر نظر قیل‌یق بز م
تاتار قومندن باشقه ملتلر نه قدر ترقی تابمشلر و نه قدر
درجه‌یه منمشلر حقلق‌غه انکار لازم دگل اگر بز اسلامیتی
محض تعبدی صورتده کوسترسه‌ک علوم ومعارفدن فی الجمله
خبردار اولان یاشلر یمزنگ دهری بولوب کیتولرنده
صلاشک وشبهه یوقدر . اگر بز مدرسه‌لریمزه حفظ صحت ،
وحکمت طبیعیه ، هیئت وهندسه کبی فنون شنایی کرتسه‌ک
وآیات قرآنیه وآحادیث شریفه‌نگ شونلره مطابقتینی بیان
قیلساق بو وقتده علوم ومعارفدن خبردار اولان یاشلر یمز
قایادهری بولوب کیتسونلر بالعکس اوقو ، یازو بلمیان
بر آدمنـگ بو قدر حقیقت وبو قدر حکمتلردن خبر
ویرمک‌لکینه حیرانه قالوب بالمجبوریه اول حضرت صلی
الله علیه وسلمنگ نبوت ورسالتینی تصدیق قیلورلر ایشته
بو وقتده اشبو آدملرمز ، بزه ملتمزه ، اسلامیته ، خدمت قیلورلر
تکرار ایدیبورم شرایع اسلامیه‌نی بو طریق ایله تعلیم قیلغان
وقتده فنون ومعارفده ترقی دهریتی موجب دگل بالعکس
دینده صلابت واعتقادده قوتی موجبدر

صوڭ

بهاسی ۸ تین